אַן אינטערעסאַנטע באַשרייבונג פון דער שטאָט ירושלים מיט אירע פאַרשידענע אַלטע אידישע טיפּן

פון אונזער אַרץ־ישראל׳דיקן קאָרעספּאָנ׳דענט ש. א. הלוי

אַלע ישיבות זיינען פול מיט לערנער. אָבער קיינע פון זיי גיט ניט אַרויס קיין גרויסע רבנים. — די אידן וועלכע מאַכן אַ לעבן פון ר׳ מאיר בעל הנס פּושקע. — מערקווירדיקע טיפּן פון די ירושלימער מגידים. — דער אַמעריקאַנער קריסט, וואָס האָט זיך מגייר געווען און ריכט אָפּ תפילות ביים כותל מערבי.

אַז אַט דעם איינדרוק מאַכט די ירושלימ׳דיקער אידן, די אַלטע און איינגעבויערנע ירושלימ׳ער חלוקה־אידן פון דער „מאה שערים" געטאָ. אין דעם מאה שערים טייל פון ירושלים וואוינען די גרעסטע טייל אידן פון שטאָט. און די מייסטע פון די דאָזיקע אידן לעבן ניט פון קיין פּראָדוקטיווער און נוצלאַכער אַרבעט. „קרדום לחפור בה", פאַר זייער איינגעבויערנע פרנסה, זיי פילן אַז די ישיבות פון ירושלים, שאַפלען זיך ביי אַ נסות און לערנען תורה פאַר אַזוי פיל און אַזוי פיל באַצאָלט אין ענגלישע פונטן, לירעס, פראַנקן און ד. גל. אויך שפּייזן זיי זיך פון דו ר׳ מאיר בעל׳ס הנס פּושקע געלערט, וועלכע ווערן צוגעשיקט פאַר די דאָזיקע לומדי תורה פון אַלע עקן פון דעם אומ׳ערלאַכן אירישן גלות.

זייערע פנים׳ער זיינען בלוטלאָזע, בלייכע, מרה־שחורה׳דיקע, פון דעם שטענ׳דיקן קוועטשן די ישיבה־ביינקן; פאַות־טראָגן זיי מאָדנע, לאַנגע, געקרויזלטע אונטער די שטרײַמלען, פונקט ווי אַלע וואָלטן זיי געווען גרויסע רבנים אָדער גרויסע חסידים. זיי זיינען אָבער ווייט פון צו זיין גרויסן קבנים. עס איז אפשר אַ טרויעריקער פאַקט, אַ ביטערער, אָבער אַן אמת׳ער, און די יאַלע, וועלכע גלויבן אין דער גרויסער ווירקונג פון דעם צו׳קונפטיקן קולטורעלן צענטער פון אַרץ־ישראל אויף די אידן פון די גלות־לענדער, דאַרפן זיך וועגן דעם פאַרטראַכטן. די הייליקע שטאָט ירושלים, די תורה־שטאָט, און וועלכער אַזוי פיל אַן אַזוי פיל מיט אַזוי פיל לומדי תורה, וועלכע קאָס־טען יערלעך אַפּ דאָס פאַלק מיליאָנען, — ירושלים האָט קיינמאָל ניט אַרויסגעגעבן קיין אין גרויסן רב פאַר די שטעט און די שטעטלאַך פון די פאַרשיידענע גלות־לענדער. פאַרקערט, יעדעס מאָל, ווען יר׳שלים און די אַנדערע שטעט פון אַרץ־ישראל נויטיקן זיך אין אַ גרויסן רב, אַ דיין, און אין אַ פירער, ברייגנען זיי אים פון בריסק דליטא (בריסק ליטאווסק), ירושלים דליטא (ווילנע), וואו תורה ווערט נאָך ביז היינטיקן טאָג געלערנט לשמה, און איז ניט קיין „קרדום לחפור בה", קיין פרנסה־זאַך.

אַז ווען די אידישע שטעטל תלי אביב האָט זיך ניט לאַנג צוריק געגרי׳טיקט אין אַ רב, אין אַ רעליגיעזן אַנ׳שטיינער, בערך אַ שעה צייט אין אַ אַזוי געלעגן אַן קיין מורמל און קיינע האוואַ׳יעס, ביז ער האָט ענדלאַך געגעבן דיקט זיין תפילה אין אַ הויך קול, עדשט און ער איז אוועק, האָט מיר דער שמש פון דער כותל מערבי דערציילט, אַז דאָס איז אַ געוועזענער אַמעריקאַנער קריסט, וועלכער האָט זיך מיט פינף יאָר צוריק מגייר גע׳ווען און אין אַ יאָר האָט זיך באַזעצט אין מאה שערים אַלס חלוקה־איד. „ער נעמט אַ נישקשיאַ׳דיקע חלוקה פון אַמעריקאַנער כולל. הלואי וואָלט איך געווען אַן אַמע׳ריקאַנער קריסט, וואָלט איך נישט גע׳דאַרפט דאָ פאַרשווארצט ווערן . . . ענ׳דיקט דער שמש מיט אַ באַהאַלטענער קנאה.

צווישן די ירושלימ׳ער חלוקה־לייט זיי׳נען אויך פאַראַן אַ סך פייערדיקע קנאים, פאַנאַטיקער, וואָס איז שווער צו טרעפן אין יעדער אַנדער לאַנד. איינער פון זיי איז דער באַקאַנטער בעל־דרשן בן־צ׳יון יאַדלער, וועלכער האָט זיך קונה שם גע׳ווען מיט זיינע פאַמפּלעטן קעגן הרב קוק, ער האַלט שטאַנדיק פלאַם־פייערדיקע דרשות קעגן צ׳יונ׳יזם: „אַט איז, למשל, אַ פאַנאַמענטן פון זיינער אַ דרשה:

— אין פּסוק שטייט: הצילנו נא מיד אחי, מיד עשיו. פרעגט זיך דאָך, ממה נפשך, איז ער אַחי — מיין ברו׳דער — איז ער דאָך נישט קיין עשיו? נאָר דאָס מיינט מען דיר צ׳יונ׳יסטן, די פּושעים, פון הרב קוק׳ס כנופיא. אַט זיי׳נען דאָך כלומרשט אחי, לײַנן אַריין די שמד׳ישטיק אין דער יראה אַריין, אָבער אין דער אמת׳ן זיי׳נען זיי עשיו.

אַן אַנדערש מאָל צעהיצט ער זיך אויף דעם פּסוק „כי תצא למלחמה" און זאָגט פאַר׳ן עולם: דער גאַנצער פּסוק איז דאָך אומפאַרשטענדלאַך: כי תצא למל׳חמה — ווי דען גייט אַ סאָלדאַט — צום כותל מערבי? עלי אוביך — אויפ׳ן שו׳לייד׳ענדע פאַר פסח. מרס. ס. סילווערמאַן, מאַניטאָבאַ עוועי. $1, ריס ל. ראַבינאָ׳ויטש, טאָראָנטאָ $2, מרס. ב. פ. קערט, פאַלסאָן עוועי. $1, די היבּרו ליידיס אייד, מאַזאָון סעק. $5 מר. מ. נאַזשיק, באַלפּוריע אַפּאַרטמענטס 12 פאַר קינדער זאַקן, מר. ה. קאַהען, וועלינגטאָן קרעס׳סענט, $5, מרס. שמעלניצקי, עדמאָנטאָן, 3 דאָלאַר.

טייערע שוועסטער און ברידער! אין נאָמען פון די־נויט־ליידענדע ווינשן מיר אייך געזונט און גלוק. איר זאָלט קאָנען אַלע מאָל העלפן די נויטליידענדיקע און מיר האָפן, אַז פילע וועלן נאָכטאָ אייער נאָ׳בעלן ביישפּיל.

מיט האַרצלאַכן דאַנק,

די כנסת ישראל סיסטערהוד אָפּ וויפּנ.

דער אַמעריקאַנער גר ביים כותל מערבי

צווישן די דאָזיקע ישיבה־לייט האָט אויך אָנגעטראָפן אַ מערקווירדיקן טיפּ. איך האָב באַגעגנט דאָס ערשטע מאָל ביים כותל־מערבי. ער איז געווען איינגעוויקלט אינגאַנצן אין אַ טלית. דער גאַנצער קערפּער איז געווען איינגעגראָבן אין אַ ריזיקן לאָך פון איינעם פון די שטיינער, בערך אַ שעה צייט אין אַ אַזוי געלעגן אַן קיין מורמל און קיינע האוואַ׳יעס, ביז ער האָט ענדלאַך געגעבן זיין תפילה אין אַ הויך קול. עדשט און ער איז אוועק, האָט מיר דער שמש פון דער כותל מערבי דערציילט, אַז דאָס איז אַ געוועזענער אַמעריקאַנער קריסט, וועלכער האָט זיך מיט פינף יאָר צוריק מגייר גע׳ווען און אין אַ יאָר האָט זיך באַזעצט אין מאה שערים אַלס חלוקה־איד. „ער נעמט אַ נישקשיאַ׳דיקע חלוקה פון אַמעריקאַנער כולל. הלואי וואָלט איך געווען אַן אַמע׳ריקאַנער קריסט, וואָלט איך נישט גע׳דאַרפט דאָ פאַרשווארצט ווערן . . . ענ׳דיקט דער שמש מיט אַ באַהאַלטענער קנאה.

צווישן די ירושלימ׳ער חלוקה־לייט זיי׳נען אויך פאַראַן אַ סך פייערדיקע קנאים, פאַנאַטיקער, וואָס איז שווער צו טרעפן אין יעדער אַנדער לאַנד. איינער פון זיי איז דער באַקאַנטער בעל־דרשן בן־צ׳יון יאַדלער, וועלכער האָט זיך קונה שם גע׳ווען מיט זיינע פאַמפּלעטן קעגן הרב קוק. ער האַלט שטאַנדיק פלאַם־פייערדיקע דרשות קעגן צ׳יונ׳יזם: „אַט איז, למשל, אַ פאַנאַמענטן פון זיי׳נען:

— אין פּסוק שטייט: הצילנו נא מיד אחי, מיד עשיו. פרעגט זיך דאָך, ממה נפשך, איז ער אַחי — מיין ברו׳דער — איז ער דאָך נישט קיין עשיו? נאָר דאָס מיינט מען דיר צ׳יונ׳יסטן, די פּושעים, פון הרב קוק׳ס כנופיא. אַט זיי׳נען דאָך כלומרשט אחי, לײַנן אַריין די שמד׳ישטיק אין דער יראה אַריין, אָבער אין דער אמת׳ן זיי׳נען זיי עשיו.

אַן אַנדערש מאָל צעהיצט ער זיך אויף דעם פּסוק „כי תצא למלחמה" און זאָגט פאַר׳ן עולם: דער גאַנצער פּסוק איז דאָך אומפאַרשטענדלאַך: כי תצא למל׳חמה — ווי דען גייט אַ סאָלדאַט — צום כותל מערבי? עלי אוביך — אויפ׳ן שו׳לייד׳ענדע פאַר פסח. מרס. ס. סילווערמאַן, מאַניטאָבאַ עוועי. $1, ריס ל. ראַבינאָ׳ויטש, טאָראָנטאָ $2, מרס. ב. פ. קערט, פאַלסאָן עוועי. $1, די היבּרו ליידיס אייד, מאַזאָון סעק. $5 מר. מ. נאַזשיק, באַלפּוריע אַפּאַרטמענטס 12 פאַר קינדער זאַקן, מר. ה. קאַהען, וועלינגטאָן קרעס׳סענט, $5, מרס. שמעלניצקי, עדמאָנטאָן, 3 דאָלאַר.

טייערע שוועסטער און ברידער! אין נאָמען פון די־נויט־ליידענדע ווינשן מיר אייך געזונט און גלוק. איר זאָלט קאָנען אַלע מאָל העלפן די נויטליידענדיקע און מיר האָפן, אַז פילע וועלן נאָכטאָ אייער נאָ׳בעלן ביישפּיל.

מיט האַרצלאַכן דאַנק,

די כנסת ישראל סיסטערהוד אָפּ וויפּנ.

פאַרוואָס חלוקה געלט קומט אָן דורך ניט אידישע ביינק

ווי גרויס איז די סומע פון דער חלוקה פון ר׳ מאיר בעל הנס פּושקע געלדער יער׳לאַך? געוויס ווייס מען ניט. ווערן עס איז אין די אינטערעסן פון דער פרומע חלוקה אידן, אַז דער עולם זאָל קיינמאָל ווענן דעם ניט וויסן, כדי מען זאָל די „אַזיקע געלדער ניט וולען אויסנוצן אויף אַפּיקורסישע קאַלאָניעס און דערייבער קו׳מען די אַלע שווערע צענדליקער טויזנ׳טער, הונדערטער טויזנטער פונטן און לי׳רעס חלוקה געלדער אין לאַנד צום מערב׳טען נאַרניט דורכן ציוניסטישן באַנק, נאָר דורך גאָר פרעמדע, ניט אידישע ביינק...

דער גרעסטער טייל, ווי שוין געזאָגט, מאַכן אַ לעבן פון דער „תורה" — דאָס הייסט, פון די חלוקה געלדער. ווען אימ׳ער צער פון זיי מאַכט חתונה זיי׳נע יונגע טעכטער, גיט ער אַן אין גרן דיר מאַנאַט׳לאַכע חלוקה. אַ טייל ירושלימ׳ער אין׳ן באַשעפטיקן זיך מיט אויסאַרבעטן אַזעל׳כע עקסטרא אַרטיקלען, ווי טליתים, מזוז׳זות, ציצית און מנורות. עס זיי׳נען אויף דאָ אַ צאָל אידישע בעלי־מלאכות ביי פאַרשיידענע סאָרטן אַרבעט. די קליינע לוין, וואָס אַן אַרבעטער קריגט אין דער הייליקער שטאָט, איז אָבער נישט גענוג צום לעבן. און מאַנכע פון זיי מוזן אָנ׳קומען צו די באַלעבאַטים פון דער חלוקה נאָך מאַנאַטלאַכער שטיצע. זיי זיי׳נען דע׳ריבער אונטער דער רעליגיעזער קאַנ׳טראָל פון די חלוקה׳ניקעס, שומרי תורה־ניקעס.

די חלוקה־לייט האָבן אַחוץ דער הכנסה פון כולל־געלט אויך ישיבה־געלט. יעדער יונגערמאַן, וואָס זיצט און לערנט אין דער ישיבה באַקומט אַן ערך פון צוויי פונט אַ חודש. אַחוץ דעם באַקומט ער ס׳רוב אויך „מעות יחיד" — ד. ה. ער קומען צו די אַנדערע שטעט פון אַרץ־ישראל נויטיקן זיך אין אַ גרויסן רב, אַ דיין, און אין אַ פירער, ברייגנען זיי אים

איך האָב דאָס פאַרגעניגן צו אַנאָנסירן אַז איך האָב דערעפנט אַ

קאַלעקשאָן איידזשענסי

וואו אַלע סאָרטן קאַלעקשאָנס ווערן געמאַכט

אויב אימעצער איז אייך שולדיק געלט אויף אַ נאוט אָדער אַנדערש, גיט עס איבער צו אונז

מ יר וועלן קאַלעקטן

סטאַרקיפּערס אין שטאָט און אין קאַנטרי וועלן אַ סך בענעפיטירן ווען זיי וועלן איבערגעבן זייערע קאַלעקשאָנס צו מיר. ווייל איך בין שוין אין דער ליין 17 יאָר און איך ווייס יעדן איינעם אַפילו וואו ער אַרבעט.

אין דאָס וועט געוויס אַרויסהעלפן

קומט און ברייגנט אייערע קאַלעקשאָנס

אויב איר ווילט קויפן אָדער פאַרקויפן אייער ביזנעס, קומט צו אונז

שיפּסקאַרטן פאַרקויפט פאַר קעש און אויף

מאָנאַטלאַכע צאָלונגען

געלט געשיקט אין יערן טייל פון אייראָפּע און אויסגעצאָלט אין אַמעריקאַנער דאָלאַרן. איך וועל אייך אַרויסהעלפן צו קריגן אַ דערלויבניש (פערמיט).

פאַר באַרינונג און צופרידנהייט

שרייבט אָדער קומט צו

MITCHELL GORDON

Steamship, Financial Broker and Collection Agent

630 MAIN ST., WINNIPEG PHONE 87 940

דאָס ביילד צייגט דעם דע׳ זיין פון דאָמיניאָן מאַרבל טייל אינלייד לינאָלעאום נומער 7619 וואָס ווערט געמאַכט אין צוויי פאַר שיידענע קאַלירן. דער באַרדער דעזיין איז נומ. 7550.

גיט אַ נייע ווענדונג צו דער דעקאָרירונג אין דער היים

דאָמיניאָן אינלייד לינאָלעאום אינספּירירט אַריגינעלע דעקאָראַטיווע עפעקטן. פאַרלאַנגט פון אייער הענדלער ער זאָל אייך ווייזן דעם וואונדערבאַרן אויסוואַל פון נייע דעזיינס וואָס זיי׳נען אַנטוויקלט גע׳וואָרן אין פילע רייכע קאָליר קאָמבינאַציעס . . . וועלכע זאָלן האַרמאָ׳ניזירן — אָדער זיין אין קעגנזאַץ מיט די דרייפּס און פאַרנישינגס. דאָמיניאָן אינלייד לינאָלעאום וועט געבן אַן אמת׳ן כאַראַקטער צו אַ רום. באַקומט אונטערן פוס: גערולאַז: גרינג צו צעשפּרייטן: גרינג צו האַלטן. און צו זייער מעסיקע פּרייז.

דאָמיניאָן אינלייד לינאָלעאום מיט זיין דאָמאַלאַק פיניש האָט אַ שיי׳נעם ווייכן גלאַנץ, וואָס מען קאָן אַנדערש בלויז דערגרייכן נאָך יאָרן לאַנג פון פאַלירן. אַזוי ווי דער פעטערן איז „אינלייד" (אַריינגעפלאָכ׳טען) קאָן ער ניט אויסגעריבן ווערן. און דאָס מאַכט אים, סוף־כל־סוף — דער שפּאַרזאַמסטער פלאָר וואָס איר קאָנט אַריינשטעלן.

אַנדערע פּראַכטפול־שיינע דאָמיניאָן פלאָרס

דאָמיניאָן פּרינטער (גערוקטע) לינאָלעאומס און דאָמיניאָן לינאָלעאום ראָגס, גיט אייך איין אויסוואַל פון שיינע, לאַנג־דויערנדע פלאָרס, צו זייער באַשיידענע פּרייזן. אַ פּרעכטיקע פאַרשיידנאַרטיקייט פון דע׳זיינס פאַר יעדער רום.

אין הויז־פּוירנישינגס און דעפּאַרטמענטאַל סטאָרס

געמאַכט אין קאַנאַדע פון די פּראָדוצירער פון די באַרימטע דאָמיניאָן בעטלשיפּ לינאָלעאום.

DOMINION OILCLOTH & LINOLEUM CO. LIMITED MONTREAL

מיין ערשטע באַגעגעניש מיט פּרץ הירשביין

פון פ. זאַלף

מיט גרויס יראת הכבוד בין איך געגאַנ׳גען צו דעם באַן, באַגעגענען דעם גרויסן דיכטער און שרייבער, פּרץ הירש׳ביין, מיט זיין פרוי אסתר שומיאַטשער — די דיכטערן.

מיין יראת הכבוד איז געווען ניט דער׳פאַר, ווייל איך. גיי איצט זעען פּרץ הירש׳ביין, דעם גרויסן שרייבער און דראַ׳מאַטורג, אָדער פּרץ הירשביינען דעם גרויסן מענש, דעם אַדם חשוב, נאָר דאָס מאָל טאַקע דערפאַר וואָס איך גיי זעען פּרץ הירשביין דעם וואַנדערער, דעם וואָס טראָגט טיף אין זיין נשמה אַזאַ דראַנג צום וואַנדערן, דעם פּרץ הירשביין וואָס האָט געהאַט דעם גרויסן מוט אָפּצוזאָגן זיך פון שטיקן רואיקן לעבן, פון היים און סביבה, און אָפּריכטן אַ פינף־6 יאָריקן גלות, מאַכן אַ שפּאַציר, אַזוי צו זאָגן, אַר׳בער דער וועלט — לארכה ולרחבה; אין איר לענג און נאָך מער איר טיף . . .

מיר שטייען, אַ גרופּע מענשן, פריינט׳ן אין פאַרהערער פון פּרץ הירשביין — ביי דער באַן. ס׳באַוויזט זיך פּרץ הירשביין מיט זיין הויפּט, שלאַנקער פיגור. אין ביי דעם ערשטן בליק באַקומט איר שוין דעם איינדרוק, אַז איר זעט פאַר זיך אַ גרויסן קינסטלער. טיף אין אייער אַר׳גערלאַכן וועגן טוט זיך עפּעס אַ ריר, אַ צאַפּל: איר זעט פאַר זיך אָט דעם מענשן מיט זיין גרויסער וואַלאָז אין וועלכער ס׳ליגן די טויזנטער פּערל און בריליאַנטן וואָס ער האָט פאַר אונז געבראַכט פון יענע וויטע מקומות, פון יענע פאַר׳כישופ׳טע לענדער — די פּערל פון זיין שאַפונגס גייסט.

איר זעט ס׳שטייט פאַר אייך אַ לעבעדיק׳ער ראַר׳יא־אַפּאַראַט, וואָס איז פאַרבונ׳דען מיט פינף וועלט טיילן: אין אַפּאַראַט, וואָס האָט אויפגעגאַבאַט אין זיך אַלע קלאַנגען, אַלעי שמערצן פון דער וועלט, דעם שמערץ פון דעם מיליאָנידיקן, אַל׳מעשלאַכן, וועלטלאַכן אַרבעטנדן פאָלק. כ׳קוק אויף אים: כ׳עס זיך איין אין אים מיט מיין בליק, ווי איך וואָלט געוואָלט פון אים אַליין, וואָס ס׳איז אַראָפּלייענען. ווירקלאַך, כ׳זע פאַר זיך אַ מערקווירדיקע איינגאַרטיקע פּערזענלאַכקייט, וואָס האָט אין זיך קאַנצענטרירט ווי אין אַ לעבעדיק׳ער מאַזאַאיקע — אַלץ: געאָגראַפיע, נאַ׳טור־פאָרשונג, פּסיכאָלאָגיע און אויך פעלקער קענער. און וואָס ניט?

פון זיי׳נע אויגן קוקט אַרויס אַן אומע׳טיק פייערל, אַ שמערץ. פונקט, ווי ער טראָגט נאָך מיט. אין דעם זיים פון זיי׳נע קלייד׳ער, דעם שטויב פון די ברייטע סטע׳פּעס פון אינדיע, דעם ווייסן קאַלכיקן זאַמד פון די הרי יהודה, און דעם ווינט פון דער ווילדער פאַמפּאַ פון דער ווייטער אַרגענטינע, אַזוי אויך זעט איר זיי׳נע אויגען פאַרשפּיצט מיט דעם שמערץ פון די מיליאָנען פאַרשלאַפטע אונטערדריקטע פעלקער, וואָס זיי׳נע אויגן האָבן אַזויפיל געזען.

פּרץ הירשביין האָט ניט געוואַנדערט סתם לשם נייגערייטיק, אָדער לשם נאַטור־שיינקייט בלויז, אויך ניט לשם זעען בלויז די מערקווירדיקייטן פון דער גרויסער וועלט, וואָס איז פאַר יעדער פילנדער נש׳מה אַזוי רייצנד, וואָס טאַקע פּרץ הירש׳ביין מיט זיין קינסטלערישן פּעזעל האָט עס אַזוי שיין געמאַלן פאַר אונז, און דער׳פאַר ווערן, מיר אַזוי פאַרכאַפּט לייענענדיק זיי׳נע וואונדערלאַכע רעאַליסטישע רייזע באַשרייבונגען.

נאָר באַזונדערס מער האָט זיך פּרץ הירשביין אָפּגעגעבן אויף זיין לאַנגן, ווייט׳ען שפּאַציר אַרום דער וועלט — מיט׳ן לעבן אַליין פון די פעלקער מיט וועלכע ער האָט זיך באַגעגנט פּנים אל פּנים און מיט זיי חדשים לאַנג געוואוינט צוזאַמען.

ער האָט זיי אַלעמען געזען: די שוואַרץ־הויטיקע ווי די ווייס־הויטיקע — דער שמן זית פון דער מעשהייט, — ווי זיי האַלטן זיך. ער האָט אויך געזען די רויט־הויטיקע און די געל־הויטיקע, די גליך קוקנדיקע און אויך די קרומלאַך זע׳ענדיקע . . . ער האָט אָבער אומעטום גע׳זען אויף זייערע פאַרברענטע פּנים׳ער — דעם זעלבן שוויים, די זעלבע מאַזאַלישע וועלט פון ליטעראַטורן. און יענע ווייטע פעלקער און מאַסן, וואָס זיי׳נען פאַר אונז כמעט פרעמד געווען, זיי׳נען דורך אים אונז נעענטער און היימישער געוואָרן, ווי׳ערע ליידן זיי׳נען אויך געוואָרן אונזערע ליידן. און מיט זיין ליבע צו אַלע אונטער׳דריקטע פעלקער בינדט ער אויך אונז צו׳נויף מיט זיי מיט דעם זעלבן גורל. אָט אַזאַ איינדרוק מאַכט אויף אונז פּרץ הירשביין מיט זיין בוך אַרום דער וועלט. אַזוי איז ער, אַזוי פילט ער.

קוקנדיק אויף הירשביינען האָט זיך מיר פאַרוואַלט ווערן ווי יענער שטיפערישער אינגל, וועלכער בעת ער זעט פאָרן דעם גרויסן פערלערישן וואַגן וואָס שטעלט זיך אומעטום אָפּ, פאַר׳גנב׳עט ער זיך דער ווייסער חברה׳ניק, דער קונדס און הענגט זיך אונטער און כאַפּט אַביסל אַ געשמאַק פאַר. ס׳האָט זיך באַמת געוואָלט ווערן אַט אַזאַ מין קונדס אין זיך אונטערהענ׳גען אויף פּרץ הירשביין׳ס וואָגן, וואָס פאַרט שוין אַזוי לאַנג און וועט נאָך לאַנג פאַרן אינער דער וועלט און אַמאָלן די מענשלאַכע גייסטיקע אוצרות, וואָס זיי׳נען אומעטום זעוויס און עעשפּריים. און פּרץ הירשביין דער גרויסער קינסטלער איז אויך דער גרויסער מבין, און ער איז טאַקע אויך דער גרויסער קאָלעקציאָנער פון די אַנטיקן.

כ׳פרעג אים דערנאָך אין אַן אינטימען שמועס: זאָגט מיר ח׳ הירשביין, זייט איר שוין ניט מיד אַביסל פון אַרומפאָרן כסדר? צי וואָלט איר שוין ניט חשק גע׳האַט זיך אַוועקצוזעצן אין אַ חדר מיוחד און שרייבן שוין אויף אַ פעסטן מיש אייד׳ער שרייבן אויף אַ וואַנדער טישל? — שמייכלט ער אַן אַנט: „מיך מאַכט בלויז מיד אַביסל די באַן, אָבער קיינמאָל ניט דער ים און אויך ניט דער אייזל און דער קעמל . . . "

פּרץ הירשביין האָט אונז באַוויזן, אַז אום צו זיין אַ גרויסער שרייבער, אַ גרויסער און גוטער קינסטלער, דאַרף דעם קינסטלערס אויג אַ סך זעען, כדי צו קאָ׳נען נאָכדעם פון זיך אויסשטראָלן דאָס גע׳זעענע. און דער דיכטער, דאָס קינד פון דער נאַטור, דאַרף קאָנען זיין אָפּשטאַמונג, —די נאַטור, וועלט און מענש.

די נאָך גרעסערע פערל און דימענטן, וואָס פּרץ הירשביין האָט אויפגעקליבן מיט זיין קינסטלערישן און דיכטערישן אויג, צוזאַמען מיט דער מיטהילף פון זיין נעטרייער לעבנס־באַגלייטערן — וועלן מיר גאָר איינגיכן זעען אויף די בלעטער פון פּרץ הירשביינס נייע ביכער.

עלטערן אויפמערקזאַם!

איך האָב דעם כבוד מודיע צו זיין, אַז דער נייער זמן פון מיין

העבראיישער שול, 456 פּלאָרא עוו.

פאַנגט זיך אָן באַלד נאָך פּסח

די רעגיסטראַציע קומט פאָר יעדן טאָג פון 1 ביז 3 נ.מ.

איך גיב אויך לעסאָנס אין אידיש

תמר מאירוביץ

טעלעפאָן 55 106

ברייגנט אייערע קרובים פון פּוילן מיט שנעלע, באַקוועמע שיפן

לויט אַ געזעץ פון דער פּוילישער רעגירונג, מוזן אַלע עמיגראַנטן פון פּוילן, וואָס ווילן פאָרן קיין קאַנאַדע, קומען דורכ׳ן פּאָרט פון דאַנציג.

באַלטיק אַמעריקאַ לייַן

איז די איינציקע שיף־ליניע, וואָס פאָרט אַלע סעזאָנען פון יאָר דירעקט

צווישן דאַנציג און קאַנאַדע

(דאַנציג איז דער נאָענטסטער גרעסטער פּאָרט פון וואַרשע)

די שיפן פון דער באַלטיק אַמעריקאַ לייַן זיי׳נען די גרעסטע, וואָס פאָרן רעגולמעסיק צווישן אַמעריקע און די באַלטישע געגענטן.

כשר׳ע עסנס אונטער דער השגחה פון משגיחים אויף יעדער שיף

ווען איר קויפט אַ טיקעט פון דער באַלטיק אַמעריקאַ לייַן פאַר אייערע קרובים פאַרזיכערט איר זיי מיט די בעסטע, באַקוועמסטע אַהאַנדלונגען. און פון דעם מאָמענט וואָס איר קויפט דעם טיקעט ביז זיי קומען קיין קאַנאַדע זיי׳נען זיי אַ־נטער אונזער אויפזיכט. זיי פאַרשפּאָרן האַנט צרות מיט׳ן באַגאַזש פון די גרענץ־באַאַמטע און זיי דאַרפן זיך ניט שלעפן מיט קיין עקסטרא באַגען און קליינע שיפן.

מיר העלפן אייך קריגן די נויטיקע דערלויבניש

אונזער דינסט איז אַבסאָלוט פריי

שיפסקאַרטן קאָנט איר קויפן דורך אונזערע אַגענטן נאָכדעם ווי מיר מאַכן אייערע פּאַפּירן אין אָרדענונג.

יאָרן פון דערפאַרונג זיי׳נען אונזערע לערער

שיקט געלט דורך אונזער אָפיס

מיר צאָלן אויס אַמעריקאַנער דאָלאַרן

דורך מאָני אָרדערס, קייבל, ראַדיאָ אָדער דרעפט, אין אַלע טיילן פון אייראָפּע

מ. א. גרעי, פאַרוואַלטער פאַר מערב קאַנאַדע

BALTIC AMERICA LINE

676A MAIN STREET — PHONE 28 527 — WINNIPEG

Montreal, Que., 616 St. James St. | Toronto, Ont., — 72 Queen St.

Edmonton, Alta., 10350-101st St. | Saskatoon, Sask., 207 McMillan Building

צו די עקזאַמענעס פון די קינ׳דער פון דער העבראיישער שול פון תמר מייעראָוויטש

איך האָב געהאַט די געלעגנהייט צו עקזאַמענירן די קינדער וועלכע לערנען זיך אין מיס מייעראָוויטשעס פּריוואַטער העב׳ראיישער שול.

עס איז געווען אַ פאַרגעניגן צו הערן די קליינע אינגעלאַך און מיידעלאַך ריידן העבראיאיש, און זעען מיט וואָס פאַר אַ חשק זיי גיבן זיך אָפּ צו זייערע לומדים.

לויט מיין מיינונג איז זייער ענטעניש אין לעזן און שרייבן, ציילן און ריידן העב׳ראיאיש וואָס זיי האָבן באַוויזן אויסצו׳לערנען זיך אין דער קורצער צייט וואָס זיי באַזוכן מיס מייעראָוויטשעס שול, זיי׳ער צופרידנשטעלנד.

איך וויל אויך ווינשן דערפאָלג אין אייער נוטער און איבערגעבענער אַרבעט, מיס מייעראָוויטש.

אייער איבערגעגעבענער,

בן־עזרא.

***

גברת מייראָוויטש נכבדה: —

ס׳איז געווען אַ פאַרגעניגן צו עקזאַמענירן אייערע קלאַסן. די קינדערלאַך ציי׳נען כענען זיך אויס אין אויפמערקזאַמקייט און ליבע צו זייערע לומדים.

ביידע קלאַסן — „א" און „ב" צייכ׳נען זיך אויס אין לייענען, שרייבן און רעדן העבראיאיש.

דערלויבט מיר דאָ אויך צו באַמערקן, אַז עס וואָלט געווען ווינשנסווערט אָפּצו׳געבן אַביסעלע מער צייט צו אַלגעמיינער אידישער אַנטוויקלונג. איר קאָנט דאָס לייכט טאָן ווען די קינדערלאַך האָבן אַ געזונגנדיקע מאָס ליבע צו זייער העבריי׳אישער שול און איר האָט אַ גרויסע גע׳לעגנהייט דאָס צו טאָן.

מיט ציוגס גרוס אייער,

יוסף בן־דוד פעלדמאַן.

שיקט שנאָרער־בריוולאַך צו רייכע אידן, וואָס ווילן אונטערשטיצן דעם אַלטן ישוב אין ארץ ישראל און ס׳רוב שיקן זיי עפּעס. דערפאַר גייט דער ישובה־מאַן מתפלל זיין צום כותל־מערבי פאַר׳ן אייד׳ען, וואָס שיקט אים געלט. און יעדעס מאָל, ווען איך גיי צו דער וואַנט, טרעף איך דאָרטן איינעקע יונגעלייטלאַך, וואָס זיי׳נען מתפלל, מאַכנדיק דערביי פאַרשיי׳ענע גרימאַסן אין האוואַיעס. אויך זיי׳נען דאָרטן פאַראַן שטענדיק ספּרדישע (שפּאַ׳נאָלישע) ישיבה־לייט, וואָס זיי׳נען מתפלל פאַר די ספּרדישע גבירים פון חוץ לאַרץ. וואָס שיקן זיי געלט.

דער אַמעריקאַנער גר ביים כותל מערבי

צווישן די דאָזיקע ישיבה־לייט האָט אויך אָנגעטראָפן אַ מערקווירדיקן טיפּ. איך האָב באַגעגנט דאָס ערשטע מאָל ביים כותל־מערבי. ער איז געווען איינגעוויקלט אינגאַנצן אין אַ טלית. דער גאַנצער קערפּער איז געווען איינגעגראָבן אין אַ ריזיקן לאָך פון איינעם פון די שטיינער, בערך אַ שעה צייט אין אַ אַזוי געלעגן אַן קיין מורמל און קיינע האוואַ׳יעס, ביז ער האָט ענדלאַך געגעבן זיין תפילה אין אַ הויך קול. עדשט און ער איז אוועק, האָט מיר דער שמש פון דער כותל מערבי דערציילט, אַז דאָס איז אַ געוועזענער אַמעריקאַנער קריסט, וועלכער האָט זיך מיט פינף יאָר צוריק מגייר גע׳ווען און אין אַ יאָר האָט זיך באַזעצט אין מאה שערים אַלס חלוקה־איד. „ער נעמט אַ נישקשיאַ׳דיקע חלוקה פון אַמעריקאַנער כולל. הלואי וואָלט איך געווען אַן אַמע׳ריקאַנער קריסט, וואָלט איך נישט גע׳דאַרפט דאָ פאַרשווארצט ווערן . . . ענ׳דיקט דער שמש מיט אַ באַהאַלטענער קנאה.

צווישן די ירושלימ׳ער חלוקה־לייט זיי׳נען אויך פאַראַן אַ סך פייערדיקע קנאים, פאַנאַטיקער, וואָס איז שווער צו טרעפן אין יעדער אַנדער לאַנד. איינער פון זיי איז דער באַקאַנטער בעל־דרשן בן־צ׳יון יאַדלער, וועלכער האָט זיך קונה שם גע׳ווען מיט זיינע פאַמפּלעטן קעגן הרב קוק. ער האַלט שטאַנדיק פלאַם־פייערדיקע דרשות קעגן צ׳יונ׳יזם: „אַט איז, למשל, אַ פאַנאַמענטן פון זיי׳נען:

— אין פּסוק שטייט: הצילנו נא מיד אחי, מיד עשיו. פרעגט זיך דאָך, ממה נפשך, איז ער אַחי — מיין ברו׳דער — איז ער דאָך נישט קיין עשיו? נאָר דאָס מיינט מען דיר צ׳יונ׳יסטן, די פּושעים, פון הרב קוק׳ס כנופיא. אַט זיי׳נען דאָך כלומרשט אחי, לײַנן אַריין די שמד׳ישטיק אין דער יראה אַריין, אָבער אין דער אמת׳ן זיי׳נען זיי עשיו.

אַן אַנדערש מאָל צעהיצט ער זיך אויף דעם פּסוק „כי תצא למלחמה" און זאָגט פאַר׳ן עולם: דער גאַנצער פּסוק איז דאָך אומפאַרשטענדלאַך: כי תצא למל׳חמה — ווי דען גייט אַ סאָלדאַט — צום כותל מערבי? עלי אוביך — אויפ׳ן שו׳לייד׳ענדע פאַר פסח. מרס. ס. סילווערמאַן, מאַניטאָבאַ עוועי. $1, ריס ל. ראַבינאָ׳ויטש, טאָראָנטאָ $2, מרס. ב. פ. קערט, פאַלסאָן עוועי. $1, די היבּרו ליידיס אייד, מאַזאָון סעק. $5 מר. מ. נאַזשי